

DIRECTOR:  
ALEXANDRU RUSU

DACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA  
— JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:  
— și garmond: 6 Lei. La  
— publicări repetate după  
— :: invoială :: ::

REDACTOR:  
Dr. AUGUSTIN POPA

ABONAMENTUL  
Pe un an . . . 200 Lei  
Pe 6 luni . . . 100 Lei  
Pentru străinătate 400 Lei

# Unirea

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

## Dintr'o pastorală

Schimbările de importanță istorică aduse provinciilor noastre bisericești prin cunoscuta bullă papală din 1845, Conventione au îndemnat conferința episcopescă de la 4 August c. să adreseze Clerului și creștinilor o frumoasă scrisoare pastorală, pe care ne dărim datori s'o reasumăm aici în următoarele:

*Mănecând din dispozițiile Concordatului reînnoit la reorganizarea provinciei noastre bisericești și cele ale bullei papale, pastorală subliniază importanța mutării sediului episcopesc de la Gherla la Cluj, spunând că acest nou sediu este „un centru mult mai important al bisericii noastre decât să fi putut rămânea și pe mai departe fără avantajele pe cari poate să i-le împrumute un episcop și tot ce se ține de dânsul”. La apreciază și înființarea noii episcopii a Maramureșului, prin care „reînvie vechea episcopie bisericească cu același nume, având înalta menire de a fi în părțile acelea un adevărat focar de intensă viață bisericească și o columnă din cele mai importante ale edificii marelui — ridicat cu jertfe eroice supraomenești — al țării întregite între zărilor firești ale neamului nostru”.*

*Se dă, în urmărire, textul autentic al bullei papale cu dispozițiile ei cunoscute de cititorii „Unirii”, pentru a veni apoi să mulțumească, înainte de toate, bunului Dumnezeu, „din mila Căruia ne-am învrednicit de această nouă situație, merită să aducă un plus de viață în sinul bisericii noastre și să-i deschidă noi și luminoase cărări spre ceea ce constituie țința ei pe pământ”.*

*Pastorală arată apoi sentimentele de adevărată grație ale Corului nostru episcopesc de la Sf. Părinte al Romei și de reprezentantul său de la București, Mons. Angelo M. Dolci, președintele și față de toate guvernele regale române, cari au avut vre-o parte în realizarea noului aranjament, pentru a veni la constatarea că „în mijlocul acestor sentimente de grație, isvorite din cea mai sfântă bucurie”, episcopii sunt încercuți și de un sentiment de durere. „Este — spune pastorală — acela al despărțirii părintelui de copii săi sufletești, clerici și mireni, între cari — prin trecerea atâtoro dintre ei sub iurisdicția altui episcop — s'au rupt legăturile canonice de părinte-acum”. Sentimentul acesta de durere este însoțit însă de „acela, mai puternic, al dragostei pentru adevărat părinte”, cu care sunt îmbrățișați de episcopii Ordinari toți cei trecuți în eparhiile lor.*

*În această ordine de idei, se subliniază unitatea desăvârșită a provinciei noastre bisericești, pentru binele și progresul căreia „nu vor înceta să fac toți episcopii și pe viitor tot ce le va fi cu putință. Noua arondare mai potrivită va sălăsi tuturor „munca merită a duce sufletele creștinilor la limanul dorit” și această împrejurare trebuie să ne umple pe toți de sentimentul bucuriei curate și sincere, care singur este îndreptățit în momentele acestea.*

*De încheiere, pastorală comunică dispozițiile generale ale corului episcopesc, privind noua împărțire administrativă a bisericii.*

## O lipsă arzătoare

In jurul unei conferințe cu bocluc — Intre darwinism și creaționism  
— Ne trebuie manuale creștine

de A. C. ALBINUS

Liniștea patriarhală dintr'un orașel ardelen a fost turburată de conferința unui tânăr și talentat profesor de științe. Acesta a vorbit, în fața elevilor și a publicului din oraș, despre creaționism și darwinism. Se pare, că profesorul a apărut, în conferința sa, darwinismul și anume în ediția sa haeckeliană. Ca urmare, în gazeta locală s'a pornit o vie discuție. Conferențiarul a fost atacat, fiindcă acest fel de conferințe sdruncină credința elevilor. Apărându-se, profesorul spune că a fost departe de la dânsul gândul de a jigni credința religioasă a elevilor; conferința sa a fost, mai mult, o lecție amplificată, dezvoltând într'nsa lucruri ce se găsesc în manualele de școală.

Îl credem, cu atât mai mult, că socotim cu neputință, ca un ardelen, fiu de preot unit, să sfideze credința părinților. Greșala profesorului nu rezidă, altfel, în faptul că e aderent al evoluționismului. Căci somitățile teologiei creștine nu sunt de loc vrăjmași ai evoluției. Doctrina sfântului Augustin e evoluționistă. Iar sfântul Toma de Aquino înregistrează doctrina sfântului Augustin, fără să o condamne. Așa, în Summa Theologica (I, q. 69, a. II) scrie: „Sed tamen circa productionem plantarum aliter opinatur Augustinus ab aliis. Alii enim expositores dicunt quod plantae productae sunt in actu in suis speciebus, hac tertia die; secundum quod superficies litterae sonat. Augustinus autem dicit (Super Gen. ad litt. lib. V, cap. 5 et lib. VIII, cap. 3) quod causaliter tunc dictum est produxisse terram herbam et lignum; id est producendi accepisse virtutem. Et hoc quidem confirmat auctoritate Scripturae”. Și, în alt loc (I, q. 71): „Sed sciendum, est quod sicut in productione plantarum differt Augustinus ab aliis; ita et in productione piscium et avium. Alii enim dicunt pisces et aves quinta die esse productos in actu; Augustinus autem dicit (Super Genes. ad litteram lib. V, cap. 5) quod quinta die aquarum natura produxit pisces et aves potentialiter”.

De fapt, nici Darwin nici cei dintâi aderenți ai săi n'au fost contrari ai religiei. Căci întocmai ca la ologeneză, așa și la evoluționismul darwinian e nevoie de atotputernicia lui Dumnezeu. Știința nu poate să elimine pe Dumnezeu; fiindcă în acest caz ar trebui să afirme, că lumea este opera hazardului, și atunci nu s'ar putea explica armonia și finalitatea ce se găsesc atât în macrocosmos cât și în microcosmos.

Abia mai târziu, pigmei ai științei, în frunte cu Haeckel, au dat un ascuțit antireligios teoriei darwiniene. Știința modernă, însă,

e pe cale de a părăsi doctrina lui Darwin și cu atât mai vârtos haeckelianismul, taxând evoluția mecanică, de la moneră la om, drept explicație simplistă, insuficientă pentru a deslega marile mistere ale vieții. Deja Virchow admite că cele două teorii, creaționismul și darwinismul, au aceeași putere de convicție. Alții, mai noui, bărbați de știință și filosofi, au părăsit cu totul teoria darwinistă, ca neputincioasă de a da explicație suficientă, fie varietăților de specii, fie modului de diferențiere. Va fi destul să pomenim numele naturalistului Rosa, al embriologului Vialleton, al filosofului Bergson și al succesorului acestuia, la catedră, De Roy, pentru a dovedi că ologeneza, care învață că viața de pe pământ a fost creată într'o clipă unică și ireversibilă, e o doctrină foarte serioasă.

E cunoscut succesul incomparabil pe care l-a avut cartea: „L'origine des êtres vivants; l'illusion transformiste” (Plon, 6, rue Garancière, Paris). Autorul cărții, Vialleton, mort de curând, e recunoscut chiar și de dușmanii doctrinei sale drept „maître de l'embryologie et des sciences naturelles”. Și, dânsul „crede în creațiune; din cartea sa nu lipsește decât cuvântul: Dumnezeu” (J.-L. Faure, în „La Presse Médicale”, No 55 din 9 Iulie 1930).

De fapt, iată ce scrie eminentul embriolog și naturalist: „Cum s'a săvârșit această evoluțiune (evoluțiunea lumii viețuitoare, pe care el o admite în oarecari limite)?.. Ceeace e cert însă, este, că această diferențiere nu s'a făcut conform transformismului clasic, că această dezvoltare, în loc să fie rezultatul forțelor oarbe și ale hazardului, dovedește dimpotrivă o activitate inteligentă, care utilizează în chipul cel mai rațional lucrurile existente pentru a construi lumea începând de la un număr oarecare de planuri inițiale”. Iar la sfârșitul cărții: „Șaptezeci de ani după cartea răsunătoare a lui Darwin, cercetările și reflecțiunile pe care le-a stârnit, departe de a confirma nădejile maestrului și de a umplea lacunele doctrinei sale, n'au făcut decât să arate faptul că nu se pot primi probele cu care aceasta se mulțămise de la început, și neputința ei de a explica singur cu ajutorul forțelor naturale formațiunea lumii viețuitoare”. (p. 378).

E greșeală deci, să susținem, în conferințe și la cursuri, că darwinismul și în deosebi haeckelianismul feroce ar fi rezultatul științei moderne, iar creaționismul să-l prezinți drept ipoteză anticată. Și aceasta, nu e atât greșala tinerilor profesori, cât a autorilor de manuale. Să recunoaștem, că manualele noastre sunt, în

cea mai mare parte, copiate din franuzește. Și copiem manualele utilizate în școala laică franceză. Iar noi știm că școala laică din Franța e, hotărît, antireligioasă. Toate le trece prin filiera ateismului.

În fața acestei situații avem cu toții, dar în deosebi Blajul, o mare datorie. Foștii și actualii profesori ai școlilor blăjene să ne dea manuale școlare bune, în cari să se cuprindă știința întreagă. Utilizând manualele din școlile catolice franceze, să dea școlilor vechi românești din Ardeal manuale scrise în spirit creștin, în cari să se propună adevărul și numai adevărul. Având la îndemână aceste manuale, părinții vor ști să pretindă introducerea lor și în școlile statului. Căci e inadmisibil ca, atunci când renumitul chirurg francez J. L. Faure, ateu pronunțat, văzând cum lumea franceză, „îngrijorată de ziua de mâine, înspăimântată încă de tot ce a văzut și de tot ce a suferit, se îndreaptă tot mai numeroasă și cu mai multă reculegere spre silențiul bisericilor și spre umbra consolatoare a sanctualelor”, se bucură, „fiindcă disciplina morală a tuturor bisericilor, oricare ar fi ele, este o frână salutară contra fermentilor disolușionii, care amenință din toate părțile organizația noastră socială” (La Presse Médicale No 55 din 9 Iulie 1930), — în școlile românești, copiii noștri de 10—17 ani, să li-se propună, voalat, sau pe față, ateismul.

Avem, cu toții, o mare și supremă datorie, să apărăm sufletul copiilor noștri. Și aceasta cu toate mijloacele, între cari mai ales aceea a unor manuale bune și de toată încrederea.

**M. S. Regele și cultura română.** Din prilejul unei vizite, pe care M. Sa Regele Carol a făcut-o, Marșia trecută, universității populare dela Vălenii de munte — unde a fost primit cu tot ce d. prof. N. Iorga a știut să improvizeze mai frumos și mai înălțător —, s'au rostit din partea M. Sale următoarele cuvinte, cari e

bine să fie cunoscute de toți, în interesul binepriceput al culturii noastre naționale:

*Iubite dle profesor,*

Azi sunt fericit de a veni ca Rege al țării în acest lăcaș de cultură, care înseamnă mult în această țară și mai ales înseamnă mult pentru omul care și-a închinat mare parte din activitatea de până acum: dezvoltării, înfloririi și răspândirii culturii românești.

Eu vă aduc salutul meu cel mai cald și țin să vă spun întreaga mea mulțumire de a vă vedea acum după douăzeci de ani de activitate, aci, activând cu aceleași idei și cu aceeași credință.

În zilele acestea de acut materialism — după cum adineauri spuneți Dv. — un focar de cultură ca acesta dela Vălenii de Munte, e o fală pentru țară, pentru Dv. personal și pentru toți cei care astăzi sunt în această sală.

Fără să ne fi sfătuit vreodată, din acest punct de vedere, al ridicării culturii naționale, pe amândoi ne nutrește același sentiment.

După cum am am spus și altă dată, afirm și acum, că în mine bate o inimă de român, în sufletul meu continuă sufletele vechilor Voevozi ai culturii românești.

În acest lăcaș al culturii, îmi iau acum angajamentul, să fiu și eu un Constantin Brâncoveanu al culturii românești.

Sunt cuvinte, cari nu pot decât să bucure pe orice Român, care dorește să vadă din scumpa noastră țară o țară eminentă culturală, și o țară în care cultura să poată ocupa oriunde locul ce li-se cuvine.

## Asigurare și pensie

Considerând actualitatea și importanța problemei pensiunilor preoțești, cred că nu există preot, care să nu dorească rezolvarea ei grabnică și temeinică.

Din hotărârile sinoadelor protopopești cari nu sunt menite publicității, precum și din tot ce s'a dat până acum în publicitate, reiese, ca un refren aproape general, că soluțiunea cea mai bună ar fi: încadrarea preoției în fondul general de pensie al statului.

Pentru a face însă să dispară și eventualele nedumeriri, pe cari le-ar mai putea avea

unii privitor la acest fel de soluționare, află de consult a spune un cuvânt și despre mijloacele proprii ale preoției, pentru a vedea cum s'ar putea aranja situația ei precară cu ajutorul acestor mijloace.

Mijloacele proprii ar fi: asigurare și fondurile.

Despre asigurare s'a vorbit mult mai anii trecuți și în „Unirea”, militând unii preoți pentru crearea unei puternice bănci interdicazane, care să împartă ajutoare văduvelor și orfanilor de preoți și asigurând, în același timp, și pensiunea eiastită a preoției. Încercabil era un plan măreț, cu menirea, ca, lângă alimentările continue venite din partea preoției, să adune la un loc toate fondurile eparhiale, și să creeze astfel un institut financiar durabil și din celea mai puternice. Nu s'a făcut.

Fost-au și de aceia, cari au propus înțrarea preoției în cutare societate existentă de asigurare generală (d. e. „Adria”, „Fociera”), alții au înființat singuri societăți a parte („Familiiile preoților decedați” dela Șimleul Silvaniei, sau cea din tractul Secului iarăși alții proiectează acum înființarea tovarășiilor de acest soi, cum au făcut, nu de mult, preoții protopopiatului de Oradea. Și altele, poate, despre cari eu nu știu. Toate sunt bune, pentrucă arată o cale de ieșire din acest impas al vremurilor. Însă orice propunere și orice înfăptuire de această natură constituie numai o măsură de jumătate.

Ideea asigurării este desigur bună, dar este o chestie a parte, care poate fi înfăptuită independent de chestiunea pensiunilor preoțești, pentrucă *alta este chestiunea asigurătorii și alta este cea a pensiunilor.* Sunt două lucruri deosebite, pe cari nu e bine să le confundăm. Credința mea est anume că **aranjarea situațiunei noastre pensiunare nici odată nu se va putea face**

## □ □ Foiața „Unirii” □ □

### Pelerinajul nostru la Roma

— Insemnări, impresii și sugestii —

de Ion Rinea

#### IV. În drum spre casă

Duminecă în 25 Mai suntem la Napoli. Asistăm la serviciul divin din catedrala San Gennaro. Se spune, că sângele sfântului, păstrat în vase scumpe, devine fluid în anumite zile ale anului. Vizităm Muzeul Național, în care vedem o mulțime de obiecte și statui aduse din Pompei, apoi urcăm muntele San Martino, unde, de pe terasa unui restaurant, admirăm mult timp fermecătoare panoramă a orașului situat într'un uriaș amfiteatru în nordul golfului de acelaș nume. Pitoreasca frumusețe a peisajului o ridică mult Vezuviul, care în fondul decorului fumegă liniștit, dar necontenit. În spre sudul orașului, în largul albastru al mării se desenează conturul vag al insulei Capri. Călătorii cunoscători sunt de părerea că acest oraș, prin frumuseța naturală a poziției sale, întrece atât San Francisco cât și Constantinopolul. — Doi „fratelli” unul cu melodioasa sa voce, celalalt cu acompaniamentul de gitară au ținut să ne delecteze cu celebrul cântec napolitan: Santa Lucia.

De oarece împrejurările nu ne îngăduiau să vedem mai deaproape Vezuviul, am cercetat localitatea Solfatara, unde am văzut din apropiere un mic Vezuv în activitate.

În drum am avut ocazia să admirăm pitorescul localităților Puzzulli și Baia, vestitele stațiuni balneare de altă dată: Putteoli și Baiae. Tot în acest drum ni-s'a arătat mormântul lui Vergilius. Italia și toată lumea cultă va celebra în toamna acestui an, în cadrul unor mari festivități, aniversarea alor 2000 ani dela nașterea nemuritorului poet al Aeneidei și al Georgicelor.

Am făcut apoi o instructivă excursiune la Pompei, orașul-cimiter îngropat de erupțiunea Vezuviului în 29 August 79 in. de Hristos. Dosgroparea orașului a început prin mijlocul veacului al XVIII-lea. Nu l-a îngropat lava vulcanului, ci „lapilli”, ploaia pietrilor infierbântate, tina și pământul aruncat din crater. Tot ce învățasem și știam despre viața Romanilor din școală, vedeam acum cu ochii noștri. Cu o explicabilă curiozitate am privit străzile drepte, dar înguste cu trotuare înalte, dar mai ales forma și planul după care era zidită casa romană, apoi interiorul casei cu mitologice picturi parietale, forul, teatrul, templul, baia, moara, brutăria de acum 2000 ani și cadavrele pietrificate ce se aflau într'o casă.

În altă zi am vizitat insula Capri, vestită ca loc de petrecere a Împăratului Tiberiu și mai ales pentru așa numita „Grotta azzura”. E o peșteră maritimă, ce se afundă în coasta insulei destul de adânc și în care abia poți pătrunde pe luntre aplecându-te jos. Celebritatea grottei o constituie faptul că apa ei, în lumina refrantă de bolta peșterii, e de o fermecătoare și inimitabilă culoare azură-deschisă.

Din Napoli am plecat apoi cu vaporul Palermo, în Sicilia. Nici odată n'am încercat pe deoparte sentimentul micimei omenești, iar pe de altă parte toată măreția strivitoare a naturii, în așa măsură ca atunci, când pluteam pe întinsul nemărginit al apelor albastre ale Mediteranei, cari par'că reoglindeau profunzimele deosebite incomensurabile ale cerului azur. În admirarea neasemuitei priveliști am rămas cu toții multă vreme și în noaptea pe bordul vaporului. A trebuit însă să cunoaștem repede și reversul medaliei: supărătoarele indispoziții inerente călătoriei pe mare.

Palermo e un frumos oraș pe malul mării. Are un bogat trecut istoric și o mulțime de clădiri și monumente ce evocă acel trecut. Clima-i e dulce, iar grădinile de portocali și lămâi, precum și exuberanța plantelor și vegetației sudice, îl fac foarte atrăgător. Am stat 2 zile aici. Joia Înălțării, Ziua eroilor, ne-a găsit aici. La serviciul divin celebrat în catedrala orașului, la mormântul sfintei Rozalia, aducându-ne aminte de eroii noștri căzuți pe câmpurile de luptă pentru întregirea neamului, gândul ni-s'a oprit stăruiitor asupra aceluși mare și neuitat erou luptător al neamului nostru care ne-a gravat în inimile tuturor, cu slove nepieritoare, figura celui dintâi înfăptuitor al unității naționale, a celui cu nume de arhanghel Mihai Viteazul: la amintirea marelui nostru Bălcescu, care, departe de țara pe care atât de mult a iubit-o, își doarme aici singur somnul de veci, într'un mormânt necunoscut al unei cimitir din Palermo. O lacrimă fierbinte la mormântul sfintei Rozalia, e primosul nostru de admirație, de iubire și smerita noastră rugă

în asigurare. Orice tovărășie sau asigurare este o măsură insuficientă, care poate să aibă drept scop ajutorarea, dar nici de cum pensionarea.

Asigurarea, ca mijloc propriu pentru ameliorarea situației noastre, mi-se pare mai mult un petec, cu care se astupă o spărtură, și nu o injecție prin care ai înăbușit o durere, dar nici decum nu o soluție. Or, noi am nevoie să curmăm durerea odată și pentru totdeauna, căci este mare și durde de mult. Aici nu ajung deci experimentările. Ne trebuie soluționare temeinică și definitivă, care după părerea mea nu poate veni dela mijloacele proprii, pentru că acelea odată nu vor fi în stare să curme durerea și cât ne-am sbate; ea nu poate fi, decât în-țobarea preoției în fondul general de pensiiune al statului.

Implinindu-se acest desiderat, preoția va fi în norma de pensionare a funcționarilor de stat, ar trece la pensiiune cu întreg salariul și delat stat în momentul pensionării și astfel ar ameliora dela sine și situația pensio- nă a văduvelor și orfanilor de preoți, pentru că s'ar mai putea înființa în plus și societăți de ajutorare momentană, cum au contemplat și acest lucru mai nou preoții din Sătmăr și cum au făcut deja alte categorii de funcționari publici și particulari.

Asupra fondurilor, celalt mijloc propriu, vom reveni într'un articol viitor.

Preot Gavril Pop

**Un Consistor plenar la Gherla.** Dispozițiile cunoscute ale bullei papale „Sollemni Conventione” au îndemnat pe Preasfințitul Mitropolit al Gherlei să convoace pe ziua de 12 august c. un Consistor plenar la reședința sa dela Gherla, pentru a lua aici ultimele măsuri de legătură cu schimbările ce se aduc eparhiei de care o conduce.

El s'a ținut chiar în biserica catedrală, și a fost deschis printr'un impresionant discurs

pentru odihna acestui suflet ales al neamului nostru.

Dintre multe lucruri interesante remarcabile aici catedrala orașului, capela palatină și biserica Santa Maria di Gesu din secolul al XVIII-lea, Mon Reale.

În drum spre casă, ne-am oprit câteva ore la Padova. Deși era foarte de dimineață, am mers la biserica sf. Antoniu. Ne-a impresionat dintr'început atmosfera acea de pie reculegere și de înaltă elevație sufletească ce domănește în această strălucită biserică. Un mare număr de credincioși atingea cu nespusă credință și venerație lespeda mormântului sf. Antoniu. Multe din obiectele votivale de aici arată lumii că se săvârșește și azi la intervenția sfântului numaturg. Am avut și noi fericirea să putem servi la altarul ridicat pe mormântul sfântului. Trezaurul bisericii am admirat, între alte daruri fabuloase, făcute de domnitori în cinstea sfântului, o răclă de argint și aur masiv, un prețuit giuvaer de artă care păstrează limba sfântului Antoniu, nestrucată și astăzi. La observarea, că noi Românii suntem așa de departe de tot ceace vedem aici, căci bisericile noastre sunt umile și sărace, peste săptămână nu le creștează nimemi și că pietatea ce o vedem aici e o adevărată revelație pentru noi, simțim călugăr franciscan, ce ne călăuzea, ne-a spus: „Trebuie să aveți și DV. un sfânt Antoniu și tot ceace vedeți aici veți avea și DV.” — Abia mai târziu mi-am dat bine seama de profundul înțeles al acestor cuvinte.

La mormântul sf. Antoniu servea acum un preot foarte tânăr. — E unul din cei 6 funcționari, decurând hirotoniți, cari peste câteva

al P. S. Sale, în care a trecut în revistă momentele mai însemnate ale pastorației sale arhiericești de 13 ani, insistând cu deosebire asupra greutăților ce-a întâmpinat și a mizeriilor ce i-s'au făcut, nu odată, mai cu seamă din partea ortodoxiei, și, în parte, prin patima luptelor politice. Mulțumește din tot sufletul preoției pentru ajutorul ce i-a dat și, amintind de vizitațiile canonice făcute pe tot cuprinsul eparhiei, constată cu bucurie, că s'au clădit în acest răstimp 60 biserici și 74 case parohiale, reparându-se alte 370 biserici și 210 case parohiale, cu o jertfă de peste 74 milioane adusă de credincioși în acest scop. S'au mai subliniat apoi și alte progrese remarcabile, între cari, nu la ultimul loc, și cele de pe terenul misiunilor pentru popor și al catehizației.

De încheiere, Preasfinția Sa a adresat fraților cari se despart de vechea eparhie a Gherlei duioase cuvinte de bun rămas, rugându-i să lucreze, și în nouile cadre canonice, cu aceeași însuflețire și dragoste, pe care au dovedit-o până acum pentru marea problemă a bisericii noastre, una și aceeași în toate eparhiile provinciei noastre bisericești.

În numele celor ce se despart de trupul eparhiei gherlane au vorbit p. Emil Bran, vicarul Silvaniei, care trece la Oradea, și p. Ilarie Boroș, vicarul Maramureșului, iar la banchetul ce-a urmat ședinței consistoriale p. Breban dela Baia-mare, accentuându-se din partea tuturor devotamentul cel mai desăvârșit pentru munca ce-i așteaptă, în alte eparhii, spre binele și înaintarea bisericii.

### Se vor desființa și unele Seminarii.

Gazetele anunță, că drept urmare a măsurilor luate de Ministerul instrucțiunii, pentru suprimarea școlilor de prisos, Sinodul va fi solicitat să facă propuneri pentru desființarea câtorva Seminarii. Această măsură pare a fi cerută cu atât mai mult, cu cât o parte dintre absolvenții acestor Seminarii nu pot găsi locurile necesare, iar altele au un efectiv școlar mult prea redus, decât să merite cheltuielile de întreținere.

zile iau drumul apostoliei în Madagascar, ca să vestească pe Hristos păgânului și să aducă jertfă pe altarul iubiri Lui însuflețirea și viața lor tânără, — ne lămuriri călăuză. L-am privit cu admirație, fața-i era iluminată de o nespusă fericire internă.

Câte sugestii fecunde pentru noi într'un mic fapt și în câteva cuvinte! —

Dacă, privind cu o deosebită atenție viața religioasă a bisericii din Italia, ne-am putut forma unele păreri asupra cauzelor ce stau la baza acelei înfloritoare vieți religioase văzute pretutindeni, păreriile acestea, în lumina celor ce le-am văzut și le-am auzit în biserica sf. Antoniu, au căpătat evidența unor adevăruri indiscutabile. Ne-am întărit în credința, că numai o preoție devotată exclusiv misiunii sale până la jertfirea de sine, a putut crea atmosfera aceia de impresionantă religiositate din toate bisericile pe cari le-am cercetat și că aceasta poate fi singura cale ce trebuie s'o urmeze și biserica noastră în regenerarea ei.

Am părăsit Italia cu fericirea de-a duce cu noi neuitatele amintiri ale celei mai frumoase țări din Europa și cu convingerea, că, dacă legăturile noastre de până acum cu Roma au dat mult neamului nostru, adâncirea acelor legături, până la pătrunderea și asimilarea adevăratului dub al Romei creștine, va da o nouă și mai intensă viață bisericii noastre.

Am văzut anume cu ochii proprii, că Roma nu ne-a dat încă tot ce poate să ne dea.

## Mișcare culturală în Lonea

Din începuturile mult promiștoare al AGRU-lui \*)

O zi de solemnitate deosebită pentru parohia română unită din Lonea a fost ziua de 6 Iulie. În această zi s'a inaugurat, în localul vechei capele, „Casa culturală” a parohiei și în legătură cu aceasta s'au pus bazele AGRU-lui secția Lonea. Prin o coincidență fericită în această zi și-a ținut serbarea de prima Duminecă a luni și asociația „Apostolatul rugăciunii”.

La sf. liturgie, în cursul căreia membrii „Apostolatului rugăciunii” s'au cuminecat în corpore, preotul local Virgil Pop a arătat în cuvinte potrivite, deoparte însemnătatea „Casei culturale” ce se va inaugura, dealtă parte necesitatea și scopul organizării parohiei în „Asociația generală a Românilor uniți”, al cărei local va fi „Casa culturală” ce se deschide.

După masă, la orele 4, s'a adunat lumea în localul vechei capele (transformată în „Casă culturală” și provăzută cu toate cele necesare, prin sânguința vrednicului primepitrop al bisericii Eugen Cigăreanu), unde a asistat la o prea frumoasă și interesantă serbare. Aceasta a început cu imnul religios „Sub steagul tău, Marie”, cântat de elevele școlii, sub conducerea dș. Otilia Pop. În cuvântul său de deschidere, parohul local, pornind din cuvintele Papei Pius X: „Instaurare omnia în Christo”, a arătat rolul, ce trebuie să-l aibă în această muncă mireni, constituiți de curând în AGRU, realizat prin congresul dela Blaj. A insistat apoi asupra necesității de a înființa această asociație și în Lonea, unde e de dorit, ca, pentru a se putea consolida, să fuzioneze cu dânsa toate asociațiile religioase existente.

Poporul prezent salută cu mare însuflețire atât ideea înființării AGRU-lui în Lonea, cât și ideea fuziunii celorlalte asociații: Reuniunea femeilor „St. Maria”, Reuniunea bărbatilor „St. Pavel” și asociația „Apostolatul rugăciunii” existente în parohia Lonea, împreună cu toată averea lor, devenind ele tot atâtea secții ale AGRU-lui. S'a purces apoi la înscrierea de membri, operație care a realizat la moment un număr de 14 membri activi și 35 membri ajutători.

După înscrierea membrilor a urmat constituirea conducerii AGRU-lui. A fost aclamat ca președinte de onoare d. Valer Pop, prim-notar comunal și dna v. Eugenia Pop. Ca președinte activ a fost ales Eugen Cigăreanu, primcurator al bisericii, iar ca vicepreședinte: Ștefan Tomuța și dna Reghina Pop. Ceilalți membri ai comitetului sunt: Iuliu Nicoară, secretar; Virgil Pop, director spiritual; George Marcuș, casier; Dumitru Pop și Ioan Dușa, controlori; Francisc Indrei și Vasile Pol, bibliotecari; iar Iosif Moldovan, dna Mărioara Papai, dș. Otilia Pop, Miclea Ioan, Gunar George, Mogoșan Iosif, dna Amalia Cigăreanu, dna Valer Pop, dna Eugenia Moldovan și dna Gizela Tomuța, membri în comitet (ultimele 4 doamne: membre de drept).

A urmat proclamarea fuziunii reuniunilor mai vechi, arătate mai sus, și alte aranjamente cerute de această fuziune. S'a recitat apoi un imn religios de către eleva Eugenia Pol, după care lumea a trecut în biserică, unde s'a oficiat un serviciu divin special, prin care s'au încheiat, în chipul cel mai potrivit, serbările zilei.

Fortă curând după această constituire, la 27 Iulie, „AGRU-l” din Lonea a aranjat o frumoasă serbare câmpenească, cu tombolă,

\*) Pentru a îndemna și pe alții la mișcări similare, dăm aici, ceva mai pe larg ca de obicei, acest raport al corespondentului nostru din Lonea. N. R.

Intreceri și jocuri, rezultând în favorul asociației un venit curat de peste 4000 Lei, destinați deosebi pentru augmentarea bibliotecii AGRU-lui.

După un început atât de frumos, sperăm că prin zelul bunilor creștini, funcționari și muncitori ai minelor „Lonea”, această secție a AGRU-lui va desvolta și pe viitor o activitate cu care să ne putem mândri.

#### Raportor

## Știri mărunte

**Personale.** P. Ven. Ordinariat arhidiecezan a numit pe pâr. *Jacob Domaș* protopop la Ernot, pe pâr. *Emanuil Popa* preot II la București, pe pâr. *Aurel Gligor* paroh la Mărtinești, pe pâr. *Vasile Cărean* paroh la Corușu, iar pe pâr. *Vasile Porime* adm. parohial la Băgaci.

— P. Ven. Ordinariat de Gherla a ridicat la treapta de parohi pe următorii: pâr. *Teodor Bindea* din Sântioana, pâr. *Valentin Pinte* din Satu-lung, pâr. *Florian Găvrilaș* din Sâg, pâr. *Iuliu Șurani* din Giurtelecul-Hododului, pâr. *Nicolae Hatoș* din Moigrad, pâr. *Augustin Bob* din Hangea, pâr. *Emil Boca* din Corneni, pâr. *Teodor Macrea* din Budacul-de-sus, pâr. *Gavril Gavrilăș* din Cheud, pâr. *Ioan Găzda* din Săcel, pâr. *Nico'ae Costin* din Satul-nou-de-jos, pâr. *Patriciu Bârlea* din Călinești, pâr. *Teofil Pop* din Chelinta, pâr. *Ștefan Cherecheș* din Șaieu, pâr. *Victor Bancin* din Mireș și pâr. *Teodor Ghindaș* din Dobricul-Lăpușului.

#### Concurs la teologia din Oradea.

În deosebire de celelalte Ordinariate ale bisericii noastre, cel dela Oradea a fixat termenul de concurs pentru teologie pe mai târziu, la 11 Septembrie, deschizând astfel posibilitatea celor care nu vor putea fi primiți aiurea, să poată intra în Seminarul dela Oradea. Și aici se primesc numai cu diplomă de bacalaureat, dela cari se mai cere certificat de bună purtare (cuprinzând și informații despre familie și moralitatea părinților) dela preotul domiciliului, precum și dela profesorul de religie a școlii secundare unde a învățat candidatul. Cererile sunt a se trimite până la 9 Septembrie, iar pe ziua de 11 Septembrie petiționarii au să se prezinte personal la Oradea.

**Locale.** Duminica viitoare, a unsp. ezece după Rusalii, va predica în catedrală, pâr. *Dr. Vasile Aftenie*, profesor la Academia de teologie.

— Deși cu întârziere — datorită mai ales faptului că banii n'au sosit mai curând — lucrările pentru palatul cultural, în care se vor desfășura și serbările jubilarie ale școlilor noastre plănuite pentru sfârșitul anului școlar viitor, vor începe zilele acestea. Ele au fost adjudecate dlui arhitect Liteanu dela București, care promite o muncă din cele mai bune. Încă în această toamnă, palatul se va pune sub coveriș, iar restul până la terminare se va face la primăvară. Secotind și aranjamentul necesar, cheltuielile noului nostru palat cultural se ridică la 7—8 milioane.

— Cu începerea săptămânii viitoare se pornesc lucrările de pavare ale pieții orașului nostru, care așteaptă de mult condiții mai bune de existență. Să sperăm, ca noua primărie — dela care toată lumea așteaptă o administrare de perfectă corectitudine a banului public — va ști să ni-le dea în toate direcțiile.

**Noul monete ale Vaticanului.** „L'Observatore Romano” dela 3 August publică textul unei convențiuni încheiate la 2 August c., între Italia și Statul Vaticanului. Acordul

încheiat pe timp de 10 ani și semnat de d. Mosconi, ministrul finanțelor, și de d. Serafini, guvernatorul Statului papal, prevede că toate monetele Vaticanului se vor bate exclusiv în Monetoria statului italian, și anume în aur până la orice sumă, iar în argint și alte metale, folosite pentru monetele italiene, până la anumite sume fixate taxativ în convențiunea încheiată. Materialul nouilor monete papale va fi exact același din monetele italiene, fiind admise reciproc să circule liber pe teritoriul ambelor state. Pentru întâia dată dela 1870, Vaticanul va avea deci iarăși moneda sa proprie, o nouă dovadă hotăritoare a deplinei sale suveranități teritoriale.

**Societatea „Familile preoților decedați”.** Din prilejul adunării generale din acest an a societății „Familile preoților decedați”, ținută la 7 August c. în Șimleu, încreștăm și noi, că la aceea dată societatea dispunea de 109 membri ordinari, 9 ajutători și 15 binefăcători, având un capital de aproape 800,000 Lei. Dintre acești membri, conform statutelor au drept la ajutor 14 membri. În cursul anului 1929 s'a dat ajutor momentan văduvei unuia dintre membri; nu i-s'a putut da însă decât  $\frac{2}{3}$  din suma ce-i compete (Lei 40,000), rămânând ca restul de 20,000 Lei să i-se dea după încasarea cotizațiilor restante — o dovadă, că cu toată insuficiența inițială, societatea întimpină în mersul său greutăți. Un nou consiliu de administrație a ales în fruntea sa pe pâr. protopop *Ioan Taloș*.

† **Pâr. Romul Raca**, paroh și protopop în Grădiște (eparhia Lugojului), s'a stins la 30 Iunie c. în anul 70 al vieții și 42 al preoției sale cinștite. A fost un preot distins, care a știut să-și găsească un rost și în afară de îndelungurile de căpetenie ale chiemării sale de preot, isbutind să se impună prin această atențiunii și stimei întregului ținut, în mijlocul căruia și-a dezvoltat activitatea. Moartea l-a ajuns la Clinica din Cluj, unde a trebuit să supoarte o grea operație, care l-a repus. — Odihnească în pace!

† **Alexandru Dulău**, un tinăr absolut al Academiei noastre de teologie și o rudă apropiată a pâr. profesor Dr. Vasile Aftenie — căruia îi transmitem și pe această cale condoleanțele noastre — s'a stins la 1 August c. în anul abia 24 al vieții. — Fie-i parte cu drepții!

**Mulțumită.** Ni-se cere publicarea următoarelor șire: „Iosif Zinvel, cursorul diecezan dela Lugoj, a dăruit bisericii noastre din Jebel un Apostol nou, legat, pentru care faptă creștinească îi aducem călduroase mulțumite. — Iosif Sfercociu, preot”.

#### Telefonul „Unirii”

**M. Satu-mare.** Avem și noi impresia, că în chestiunea pensiunilor s'ar fi ajuns de mult la o soluție, ori s'ar lucra cel puțin mai cu zor, dacă și ceice sunt chieși să îndrume această chestiune, ar fi pasibili de pensionare, dar asta nu trebuie să vă scoată din suflet nădejdea, că lucrurile vor ajunge, totuși, și încă în timp destul de apropiat, la o soluție mulțumitoare. Totul atârnă firește, dela ceice în adevăr sunt interesați în chestiune.

**T. Chișinău.** Dispozițiile cuprinse în can. 756 al Codicelui apusean (C. I. C.) ne privesc și pe noi, nu numai pe latini, fiindcă se referă direct la aranjarea unei chestiuni interrituale. După dreptul bisericesc este deci definitiv stabilit, că în cazul când părinții nu aparțin aceluiaș rit, copiii sunt a se boteza în ritul tatălui, afară de cazul când „iure speciali aliud cautum sit”; când numai unul dintre soți este catolic, copiii sunt a se boteza, evident, în ritul acestuia. Cât privește apoi chestia, dacă ritul în care cineva a fost botezat îi determină, ori nu, ritul pe care trebuie să-l urmeze, e normată cu deplină precizie în can. 98 al aceluiaș Codice, unde se spune răsplat, că fiecare aparține ritului în care a fost botezat, dacă la conferirea botezului s'au observat dispozițiile canonului 756 mai sus citat. În cazul însă, când botezul s'ar fi dat, din orice motiv (fraudă, necesitate, ori chiar și vre-o dispensă papală), din partea unui preot de alt rit, botezul se socotește a fi dat în ritul, căruia trebuie să-i aparțină copilul și căruia de fapt îi și aparține.

**B. Valehid.** Ideea aranjării unui curs pregătitor pentru examenele de diferență cerute în vederea unei mai bune salarizări, nu e rea. Este însă în firea acestor cursuri că ele nu pot fi date — din motive dela sine înțelese — de ceice vor avea să examineze, iar alți profesori pentru aceleași specialități ar fi greu de găsiți. Și apoi, chiar dacă cei interesați ar fi aplicați să participe la atari cursuri, nu știm dacă Ordinariatul ar fi ori nu, aplicat să acorde simultan atâtea concedii. Cu toată greutatea, mai credem deci că pregătirile la aceste examene vor avea să se facă tot în condițiile de până acum: acasă la parohie, în timpul pe care-l au oamenii și, mai ales, fără cheltuiala împreună cu atari cursuri. Cât privește apoi vrâsta mai înaintată, avem dovezi recente, că, dacă este voință, ea nu constituie o piedică.

**R. Cluj.** Dispoziția, de care întrebați, este categorică: Începând cu ziua de 15 August c. înceată orice legătură de ordin iurisdicțional între vechiul Ordinariat și ceice au trecut sub iurisdicția altui Ordinariat. Orice abatere dela această regulă este o excepție, care poate exista numai cu invoirea și aprobarea expresă a noului Ordinariat. Ultima conferență episcopescă s'a ocupat de această chestiune, hotărînd, pe cât știm, ca lucrurile mai însemnate (între cari și procesele disciplinare) începute și încă neterminate să fie continuate și duse la sfârșit de Ordinariatul care le-a început. Această continuare se face însă numai cu putere delegată din partea noului Ordinariat, care poate să o și revoace, evident, în orice moment.

**N. Mintia.** Abonamentul nu e plătit dela 1 I 1929 deci până la finea anului curent aveți datorie de 400 Lei. Adresa am schimbat-o.

**Q. Jadova.** Confirmăm primirea sumei de Lei 200.

**B. Budiași.** Am primit 220 Lei, abonament pe 1930.

## Concurs

Curatorul bisericii gr.-catolice din Cluj publică concurs cu termenul de 25 August a. c. pentru doi cantori, pe lângă următoarele condiții și salarizare:

#### Condiții:

1. Diplomă cantorală dela cursurile din Blaj.
2. Să nu fie trecuți de 35 ani.
3. Atestat de moralitate dela preotul locului.
4. Să nu dețină altă slujbă.
5. Să se supună la un examen în fața unei comisii numite de curatorat, în ziua de 8 Septembrie a. c. orele 12 a. m. în biroul protopopesic.
6. Serviciile făcute gratuit de preot le va face și cantorul gratuit.

#### Salarizare:

1. Locuință de una cameră.
2. Folosința a lor 8 jugăre.
3. Salar lunar 1500 lei.
4. Stolare minimale: inormântare 50 Lei; teștanie 25 Lei; cununie 25 Lei; maslu 50 Lei.

Cererile se vor trimite oficiului parohial gr.-catolic, Cluj, strada Regina Maria Nr. 10.

(697) 3 3. Curatorul bisericesc

Nou!

A apărut

Noul!

cea mai nouă carte de rugăciuni:

„Lăudați pe Domnul”

care cuprinde toate cele necesare pentru trebuințele sufletești: Rugăciuni, Utrenia, Liturgia, Mărturisirea, Cuminecarea, Paraclisul, Vecernia, Cununia, Inormântarea, Rozarul etc., — pusă la tipar cu aprobarea și binecuvântarea Excelenței Sale Domnului

**Dr. Valeriu Traian Frențiu**

Arhiepiscop român unit în Oradea

**Prețul:** 1 ex. format de buzunar legat în pânză 40 Lei, pentru dame legătură — lux în piele: 140 Lei. Are 236 pagini. La comandă peste 10 ex. se dă 10% rabat. M. Onoraților preoți li-se trimite la cerere în comision.

Se poate avea dela editor: **Cornel Dărbănt**, protopop on., paroh în Arded, jud. Satu-Mare. (800) 2-78

Pentruce transpirați??? Luați pudra HOFER 3